

Datum
2017-10-26Diarienummer
KS 2017/693**Stadskansliet**Lars-Olov Johansson, Samhällsplanerare
0221-251 99
lars-olov.johansson@koping.se

KÖPINGS KOMMUN Stadskansliet	
2017 -10- 27	
Dnr KS 2017/693	Diariet

Kommunstyrelsen

**Utredning angående kommunfullmäktiges uppdrag att
Se över kommunens vaktmästarorganisation
i samordnings- och effektiviseringssyfte**

I budgeten för 2014 fick stadskansliet kommunfullmäktiges uppdrag att *Se över kommunens vaktmästarorganisation i samordnings- och effektiviseringssyfte*. Av olika orsaker drog uppdraget ut på tiden och andra halvåret 2017 gjordes en nystart.

Utredningen har kommit fram till att om den nuvarande organisationen ersätts med ett gemensamt vaktmästeri är risken stor för att mycket förloras beträffande kompetens, effektivitet och ekonomi. Slutsatsen blir därför att det inte finns några rationella skäl till att samordna kommunens vaktmästarorganisation.

Härmed överlämnas utredningen avseende vaktmästarorganisationen.

Sara Schelin
kommunchefLars-Olov Johansson
samhällsplanerare**Kansliavdelningen**Postadress
Köpings kommun
731 85 KöpingBesöksadress
Rådhuset
Stora TorgetTelefon
0221-250 00Fax
0221-251 31Webbplats och e-post
www.koping.se
stadskansliet@koping.seBankgiro
991-1215Org. nr
212000-2114

Stadskansliet

Lars-Olov Johansson, Samhällsplanerare
0221-251 99
lars-olov.johansson@koping.se

Kommunstyrelsen

Utredning angående kommunfullmäktiges uppdrag att **Se över kommunens vaktmästarorganisation i samordnings- och effektiviseringssyfte**

Inledning

I budgeten för 2014 gav kommunfullmäktige stadskansliet uppdraget att "Se över kommunens vaktmästarorganisation i samordnings- och effektiviseringssyfte". Av olika orsaker har uppdraget dragit ut på tiden och andra halvåret 2017 överlämnades det till undertecknad för en nystart.

Uppdraget är allmänt hållet, utan någon närmare precisering. Men att döma av formuleringen kan det inte tolkas annorlunda än att kommunfullmäktiges intention är att ett samordnat vaktmästeri bör vara effektivare än vad som nu är fallet. Med andra ord att det kan finnas anledning till att organisera om de nuvarande förvaltnings specifika vaktmästerierna till en central avdelning som, enligt en "köp och sälj-modell", arbetar mot flera förvaltningar. Den följande diskussionen utgår från detta.

Avgränsningar och förutsättningar

Med vaktmästeriet avses här det som bedrivs inom kommunens kärnorganisation och gäller s.k. verksamhetsvaktmästare. Fastighetsskötare anställda hos KBAB Service AB berörs följaktligen inte.¹

Vidare förutsätts här att bemanningen på de nuvarande arbetsplatserna är anpassad till de rådande behoven. Vid eventuell under- eller översysselsättning är det en uttalad arbetsledningsfråga som ska lösas på primärnivån ("på golvet"). Här diskuteras följaktligen, i enlighet med uppdraget, endast förutsättningarna för en *omorganisering* av vaktmästeriet och vad en sådan kan leda till.

¹ 1994 beslutades att kommunens och KBAB:s fastighetsförvaltningar skulle samordnas. Och fr.o.m. 1995 sköts kommunens fastigheter – skolor, daghem, förvaltningslokaler m.m. – av KBAB Service AB. Vilka uppgifter som åligger förvaltaren respektive de verksamheter som använder fastigheterna är specificerat i *Ansvarsfördelning mellan fastighetsägaren och dess ombud KBAB service och verksamhetsförvaltningarna inom Köpings kommun*.

Kansliavdelningen

Postadress
Köpings kommun
731 85 Köping

Besöksadress
Rådhuset
Stora Torget

Telefon
0221-250 00

Fax
0221-251 31

Webbplats och e-post
www.koping.se
stadskansliet@koping.se

Bankgiro
991-1215

Org. nr
212000-2114

Hos Köpings kommun finns cirka tjugofem vaktmästare anställda. Var och med vad de arbetar redovisas i nedanstående sammanställning.

**Tillsvidareanställda vaktmästare i
Köpings kommunen: juni 2017**

Förvaltning / Arbetsplats	Titel	Antal
Barn och Utbildning		9
<i>Elundskolan</i>	<i>Vaktmästare</i>	<i>2</i>
<i>Karlbergsskolan</i>	<i>Skolvaktmästare</i>	<i>1</i>
<i>Nibbleskolan</i>	<i>Skolvaktmästare</i>	<i>1</i>
<i>Nyckelbergsskolan</i>	<i>Vaktmästare</i>	<i>1</i>
<i>S:t Olovsskolan</i>	<i>Skolvaktmästare</i>	<i>1</i>
<i>Scheeleskolan</i>	<i>Skolvaktmästare</i>	<i>1</i>
<i>Ullvigymnasiet</i>	<i>Skolvaktmästare</i>	<i>2</i>
Kultur och Fritid		9
<i>Karlbergshallen</i>	<i>Vaktmästare</i>	<i>1</i>
<i>Utomhusanläggningar</i>	<i>Idrottsplatsvaktm.</i>	<i>7*</i>
	<i>Hygientekniker</i>	<i>1</i>
Vård och Omsorg		3
<i>Vaktmästare V&O</i>	<i>Vaktmästare</i>	<i>3</i>
Kolsva kommunedel		3
<i>Vaktmästare gemensamt</i>	<i>Vaktmästare</i>	<i>3</i>
Hela kommunen		24

*) En tillfälligt vakant.

Som framgår av tabellen är vaktmästarna fördelade på fyra förvaltningar och ett flertal arbetsplatser. Beträffande Barn och Utbildning (BoU) är vaktmästarna stationerade på bestämda skolor, även om vissa också arbetar på andra skolor, exv. i Munktorp. Hos Kultur och Fritid (KoF) har de flesta vaktmästarna i praktiken ett antal skilda arbetsplatser eftersom de sköter ett flertal idrottsanläggningar: Köpings IP, Kristinelunds sportfält m.fl. Hos Vård o Omsorg (VoO) arbetar vaktmästarna med den dagliga driften och underhållet vid förvaltningens olika boenden och anläggningar. För vaktmästarna i Kolsva kommunedel (KK) är arbetsuppgifterna fördelade på kommundelens alla verksamheter: äldreboenden, för- och grundskolor osv.

Som synes är vaktmästarna inte enbart anställda hos olika förvaltningar. Deras stationeringar är även spridda geografiskt. Och utöver det är många vaktmästare verksamma på flera arbetsplatser och/eller utför transporter mellan dessa: t.ex. att sköta idrottsplatser eller distribuera mat till äldreboenden.

Likheter och särdrag

Kommunen har cirka tjugofem vaktmästare. Men att de har samma titel innebär inte att alla sysslar med samma saker. Det finns arbetsuppgifter som är likartade för alla: diverse underhåll, enkla reparationer, transporter m.m. Men det finns även många uppgifter som, beroende på var man arbetar, är av speciell art. Det kan vara att sköta kylanläggningar och ismaskiner på sportfältet; att ansvara för läkemedelsdistributionen hos VoO (inkl. att vara en välbekant "stamkund" hos apoteket); att hantera det datoriserade systemet för elevskåpsnycklar på Ullvi-gymnasiet, eller att ha hand om kemiska produkter.

Ovanstående är några exempel på uppgifter där det ställs särskilda krav. Vilket även inbegriper s.k. tyst kunskap, som erfarenhet samt lokal- och personkännedom. Så även om det finns likheter mellan de olika vaktmästarnas arbeten finns det även betydande skillnader.

Vem klipper gräset?

Även om det inte är direkt faller inom detta uppdrag finns det anledning att klarlägga hur KoF:s anläggningar för utomhusidrott sköts. Bakgrunden den s.k. gräsklipparutredningen som på kommunfullmäktiges uppdrag slutfördes 2004. I den diskuterades bland annat, från organisatoriska och ekonomiska utgångspunkter, om det var lämpligt att skötseln av kommunens samtliga markytor, inkl. KoF:s utomhusanläggningar, kunde samordnas och skötas av en gemensam organisation. Det handlade till stor del om Tekniska kontoret (TK) skulle kunna ta över ansvaret för och skötseln av KoF:s idrottsplatser. Utredningen ledde inte till någon förändring och KoF fortsatte att sköta anläggningarna.²

I dagsläget ansvarar KoF:s vaktmästare för det löpande underhållet av idrottsanläggningarna, inklusive gräsklippning på planer och biytor, linjering av fotbollsplaner, skötsel av konstgräsplan och isbanor, översyn av motionsspår etc. Vid behov hyr KoF in tjänster och utrustning från TK. Men det är nästan uteslutande vid anläggningsarbeten. Arbetsuppgifter som KoF inte har maskinella och personella resurser till: gräv- och schaktningsarbeten m.m.

Till saken hör även att TK inte längre har några egna större gräsklippare. Gräsklippningen utförs numera av en inhyrd entreprenör. Alternativet att TK skulle kunna ansvara för gräsklippning och övrig skötsel av idrottsplatserna är därmed inte längre aktuellt. (Jämför även med punkten nedan om arbetstiderna för KoF:s vaktmästare).³

² Kommunfullmäktiges utredningsuppdrag *För- och nackdelar med samlat ansvar för skötsel av kommunens och bolagens markytor* (Dnr 2001.382-041).

³ Den enda gräsklippning som KoF anlitar TK för är när högräsytor behöver snyggas till. Ett arbete som till största delen utförs av personal som är anställda med arbetsmarknadsstöd.

Faktorer att beakta

Det är en utbredd uppfattning att om en verksamhet, berättigat eller ej, inte tros fungera optimalt så är en omorganisation botemedlet. Men det är inte någon patentrösning som alltid passar. Förutsättningarna för en omorganisation måste undersökas från fall till fall. Vilka är då förutsättningarna för att sammanföra det kommunala vaktmästeriet i en central avdelning? Vid sidan av det som berörts tidigare finns andra faktorer att beakta. Här redovisas några ...

- En central vaktmästarorganisation behöver egna lokaler: kontor, personalutrymmen, förråd o.likn.
- I en gemensam organisation behövs det en arbetsledare/samordnare som leder och fördelar arbetet. Det behövs även ett bokningssystem, där berörda förvaltningar och avdelningar kan lägga sina arbetsorder. I nuläget har vaktmästarna, via personliga samtal, telefon och mejl, kontakt med sina uppdragsgivare på respektive arbetsplats.
- När samordnade vaktmästare ska förflytta sig mellan spridda arbetsplatser medför det att en betydande del av arbetstiden går åt till detta.
- För att de samordnade vaktmästarna ska kunna förflytta sig själva och sin utrustning mellan arbetsplatserna behövs rimligen även ett tillskott av fordon. I nuläget kan vaktmästare och andra yrkesgrupper tillsammans utnyttja fordon på respektive arbetsplats.
- Med tanke på effektiviteten behöver vaktmästarna ha bra kännedom om vad som ska utföras och inte minst var det ska utföras. Däri ingår två beståndsdelar som lätt förbises: god lokal- och personkännedom. Erfarenhetsbaserad lärdom som likt "oljan i maskineriet" underlättar arbetet. Särskilt på större arbetsplatser, t.ex. Ullvigymnasiet. En uppenbar risk med ett samordnat vaktmästeri är att alla kommer att kunna lite om allt. Såväl om de uppgifter de ska utföra som om de platser där uppgifterna ska utföras. Dvs. en kompetensförsämring jämfört med de nuvarande förhållandena.
- Vaktmästarnas har dels uppgifter som de p.g.a. uppkomna behov (exv. reparationer) tilldelas dag för dag. Dels har de återkommande göromål: öppning och stängning av lokaler, matleveranser, underhåll o.likn. De senare innebär att de en stor del av tiden behöver vara på en speciell arbetsplats, t.ex. en skola eller ett äldreboende. Vaktmästarnas arbete är följaktligen, beroende på förvaltning, mer eller mindre bundet till en viss plats. Det står i motsats till att de ska vara flexibla och kunna verka på mer än en plats.

- I vaktmästarnas arbete ingår att hantera många nycklar. Även om det finns huvudnycklar för en skola eller ett äldreboende finns även säkerhetsskåp, elevskåp o.likn. I en central samordnad organisation måste rimligen alla vaktmästare ha tillgång till alla nycklar vid alla arbetsplatser. Det medför dels att nyckelhanteringen blir omständlig, dels säkerhetsproblem genom att nycklar lätt kan komma på drift.
- KoF:s idrottsplatsvaktmästare arbetar vad som närmast kan beskrivas som kontinuerlig skiftgång. De arbetar inte enbart kl. 7-16 från måndag till fredag, utan även på kvällar och helger. Orsaken är att arbetstiden måste vara anpassad till de tider idrottsplatserna används för träning och tävling. De behöver exv. öppna och stänga anläggningarna, köra ismaskiner, iordningställa fotbollsplaner inför matcher etc. Därför blir det i praktiken inte möjligt att inordna KoF:s vaktmästare i en gemensam organisation.

Summering och slutsats

Även om kommunens alla vaktmästare tituleras lika så har de inte likadana arbeten på likadana arbetsplatser. Det finns rutinartade uppgifter som är likartade mellan förvaltningar och arbetsplatser. Men det är mycket som är unikt för de olika vaktmästerierna. Till det senare hör dels kunskaper om speciella göromål på bestämda arbetsplatser, dels erfarenhetsbaserad tyst kunskap som ingående känedom om lokaler, personer o.likn. Därutöver har KoF:s vaktmästare arbetstider som helt avviker från de övrigas.

För närvarande är vaktmästarna väl förtrogna med göromålen på sina respektive arbetsplatser. Vilket i sin tur innebär att de i hög grad är "självgående" och inte behöver dagliga instruktioner om vad de ska göra. Och när icke ordinarie arbeten behöver göras är avståndet kort mellan beställare och utförare, utan att det behövs en arbetsledare som mellanhand.

Om den nuvarande vaktmästarorganisationen avvecklas och ersätts med ett centralt vaktmästeri, där alla ska sköta allt, är det en stor risk för att mycket går förlorat med avseende på kompetens, effektivitet och ekonomi. Så utifrån de gällande förutsättningarna blir slutsatsen att det inte finns några rationella skäl för att samordna kommunens vaktmästarorganisation.

Lars-Olov Johansson